

3

ԲՄԳՄՈՆԸՔ
ՄԼԶԼՔ ՊՆԿՈ



03 የማህበራዊ ሚዲያ ግንዛቤ ይዘቶች

የጥላቻ ንግግር እና አደገኛ ንግግር

አደገኛ ንግግር ፡ ተግባራዊ መመሪያ

የአደገኛ ንግግር ፅንሰ ሃሳብ እና ትንተና

መልመጃ፡ የጥላቻ ንግግር እና አደገኛ ንግግር ግንዛቤ

የዲጂታል ሚዲያ ግንዛቤ

ፈርስት ድራፍት (FIRST DRAFT) በበይነመረብ ላይ የሚገኝ መረጃ ማረጋገጫ መሰረታዊ መመሪያዎች

የማረጋገጥ ስልጠና [ቪዲዮ]

የተዛባ መረጃ (DISINFORMATION) በሚድያ እና በማህበራዊ ሚዲያ

ጥያቄዎች ለቡድን ውይይት

#እውነታዎችዋጋአላቸው (#FACTSMATTER)

መልመጃ ፡ #እውነታዎችዋጋአላቸው (#FACTSMATTER)

#ለሰላምአርምጃይውሰዱ (#ACT4PEACE)

#DEFYHATENOW | ምዕራፍ 3

የማህበራዊ ሚዲያ ግንዛቤ

?

ሊታሰብላቸው የሚገቡ ጥያቄዎች

አደገኛ ንግግር እና የጥላቻ ንግግር ምንድን ናቸው?

የዲጂታል ሚዲያ ግንዛቤ ለምን ያስፈልጋል?

የተዛባ መረጃን እንዴት ማቆም እንችላለን?

⚡

የጥላቻ ንግግር እና አደገኛ ንግግር

“

አደገኛ ንግግር (ለምሳሌ ንግግር ፣ ጽሑፍ ወይም ምስል) ታዳሚዎቹ በሌላ ቡድን አባላት ላይ ጥቃት የሚሰነዝሩበትን ወይም የሚደግፉበትን እድል ከፍ ሊያደርግ የሚችል ማንኛውም ዓይነት አገላለጽ ነው።

”

📋

አደገኛ ንግግር ፡ ተግባራዊ መመሪያ

by Susan Benesch, Cathy Buerger, Tonei Glavinic, and Sean Manion December, 2018
<https://dangerousspeech.org/guide/>

የጥላቻ ንግግር አደገኛ ንግግር የሚሆነው መቼ ነው?

አደገኛ ንግግር ታዳሚዎችን ጥቃትን እንዲያበረታቱ ወይም ተሳታፊ እንዲሆኑ በማንቀሳቀስ የብዙሃን አመፅን ለማስነሳት የሚችል መልእክት ነው።



ምስል: Peter Durand CC-BY-SA

የጥላቻ ንግግር ፕሮጀክትን የሚመሩት በአሜሪካ በዋሺንግተን የሚገኝ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ መምህር የሆኑት ሱዳን ቤኔሽ በጥላቻ ንግግር እና በአደገኛ ንግግር መካከል ያለውን ልዩነት ሲያብራሩ (ፅሁፍ፣ ምስላዊ እንዲሁም ንግግር ሊሆን ይችላል) በአብዛኛው የት ተባለ ፣ ማን ተናገረው እንዲሁም ለማን የሚሉት ላይ መሰረት ያደርጋል።

በተለይ የሚከተሉት ላይ፡

- በከፍተኛ ደረጃ ተሰሚነት ያላቸው እንዲሁም እጅግ አሳማኝ የሆኑ ተናጋሪዎችን።
- ተናጋሪው በሚያስርፀው ቅሬታ ወይም ፍራቻ ምክንያት የሃይል እርምጃዎችን የመውሰድ ዕድላቸው ከፍተኛ የሆኑ ተከታዮች።
- የንግግሩ ታሪካዊ እና ህብረተሰባዊ አውድ በተለይም ታዳሚዎች ዘንድ እንደ አመፅ ጥሪ ሊረዱት የሚችሉ ከሆኑ። እንዲሁም ለቅሬታዎች ወይም ከዚህ ቀደም በተለይም በሚያስቆጣ ንግግር አማካኝነት ለተነሱ አመፅ መፍትሄ ለማግኘት የሚያስችል አሰራር ያለመኖር እንዲሁም በቡድኖች መካከል ለረጅም ጊዜ የቆየ የስልጣን ወይም የህብት ፉክክር ከነበረ ትልቅ ሚናን ይጫወታል።
- ዜናው ወይም መረጃው የተሰራጨበት መንገድ ብቸኛ ወይም ቀዳሚ የዜና ምንጭ ወይም እንደ ታዋቂ የማህበራዊ ሚዲያ ገፅ ያሉ ተደማጭነት ያላቸው የመገናኛ ብዙሃን አማካኝነት ከሆነ።

አደገኛ ንግግርን እንዴት መቃወም ይቻላል

በበይነመረብ ላይ በትዊት፣ በፌስቡክ ልጥፎች ወይም በአስተያየቶች መልክ አደገኛ ንግግሮችን ማግኘት የተለመደ ነው። Susan Benesch “Considerations for Successful Counterspeech” በሚለው ፅሁፏ ላይ ለአደገኛ ንግግሮች መልስ በምንሰጥበት ጊዜ ምን ማድረግ እንዳለብን ምክር ታቀርባለች።

- ተናጋሪውን/ዋን በተጠቂዎች ላይ ብቻ ሳይሆን በእራሳቸው ላይ ስለሚከተለው ችግር ማስጠንቀቅ። ይፋዊ ልጥፎች በመሰረቱ ቋሚ በመሆናቸው የአሁን እንዲሁም የወደፊት አሰሪያቸው፣ ጓደኞቻቸው እና ቤተሰቦቻቸው ሊያዩት እንደሚችሉ እና ይህም ከስራቸው ወይም ከሰዎች ጋር ያላቸውን ግንኙነት ሊያሳጣቸው እንደሚችል መግለጽ።
- ብዙ ሰዎች ራሳቸውን በዚህ መልኩ እንደሚያዩ በመግለፅ ንግግሩ ለምን አስከፊ ፣ ዘረኛ ፣ ሴቶችን የሚያጥላ ወዘተ እንደሆነ ማስረዳት።
- በአክብሮት አነጋገርን ለመቀየር መሞከር (ለምሳሌ እኔም ‘ሀ’ ነኝ ግን) ወይም በማስተሳሰር (ለምሳሌ የተናገሩት እንደ ‘ለ’ እኔን አሳዝንኖኛል)።

- መልእክቱን ለማቅለል ቀልድን ይጠቀሙ። ቤኒሽ የበይነመረብ ተጠቃሚዎች የፕላስቲክ ዳክዬ ጭንቅላት ምስሎችን በ አይኤስአይኤስ (ISIS) አባላት ላይ በመደረብ ለመሳለቅ እንዲሁም አስፈሪ እንዳልሆኑ ለማስመሰል ያደረጉትን ጥረት ትጠቅሳሉ።

ተናጋሪው አስተያየቱ ስህተት መሆኑን አምና/ና ይቅርታ ይጠይቃል/ትጠይቃለች ብሎ ማሰብ ትልቅ ተስፋ ማድረግ ነው። የስኬቱ ምልክት ሊሆን የሚችለው ተናጋሪው ንግግሩን ከለወጠ ወይም የማህበራዊ ሚዲያ መጠቀምያውን ከሰረዘ ነው።

ብዙውን ጊዜ ለአደገኛ ንግግር በጣም ጥሩ ምላሽ የሚሆነው ተጨማሪ ንግግር ነው። መልሶ ጠንካራና ትህትና የተላበሰ ክርክርን ካነሳሳ ሀሰትን ለማስወገድ እና ሌሎች ጥቃት ቅስቀሳን እንዲቃወሙ ሊያበረታታ ይችላል።

ምንጭ: Excerpt from Yali Checks: Young African Leaders Initiative

<https://yali.state.gov/what-constitutes-dangerous-speech-and-what-can-you-do-about-it/>



የአደገኛ ንግግር ፅንሰ ሃሳብ እና ትንተና

ቪዲዮ (ፋላሽ) ላይ ይመልከቱ

Susan Benesch introduces the concept and analysis of Dangerous Speech

<https://dangerousspeech.org/what-is-ds/>

የአደገኛ ንግግር ፕሮጀክት እ.ኤ.አ ጥር 24, 2018 ዓ.ም

የባለቤትነት መብት 2020 አደገኛ ንግግር ፕሮጀክት

Dangerous Speech Project, January 24, 2018

© Copyright 2020 Dangerous Speech Project



መልመጃ: የጥላቻ ንግግር እና አደገኛ ንግግር ግንዛቤ

አንድን ንግግር አደገኛ ንግግር ወይም አመፅን የሚያነሳ የሚያደርገው ምንድን ነው?

ግልጽ የሆነ እርምጃ እንዲወስዱ ጥሪ የሚያቀርብ ከሆነ- ሁልጊዜ የጥላቻ ንግግርን አያጠቃልም።

የጥላቻ ንግግር ምሳሌዎችን አውድ እና አላማ ላይ ተወያዩ።

- [የአመቻቸች ማስታወሻ ላይ ያሉ A2 ፖስተር እና መልመጃዎችን ተመልከቱ]

1

የተለያዩ አይነት የጥላቻ ንግግር ወይም አደገኛ ንግግርን የሚያሳየውን ምስል ይመልከቱ።

2

በግሎ ይህን መሰል ሁኔታዎች ካጋጠሞ ለቡድኑ ምሳሌዎችን መርጠው ያጋሩ።

- ሰዎች አመፅን የሚቀሰቅስ የጥላቻ ወይም አደገኛ ንግግርን በበይነመረብ ላይ ሲያጋሩ ተመልክተዋል?

3

ይህንን ማቴርያል እና ፖስተር በመጠቀም የተለያዩ የጥላቻ ንግግር አይነቶች ላይ ተወያዩ።

- የጥላቻ ንግግር ከአደገኛ ንግግር እንዴት እንደሚለይ ተወያዩ።
- የአደገኛ ንግግር ከፍፍሎች ምን ምን ናቸው? እንዴት ለይተው ማወቅ ይችላሉ?



የዲጂታል ሚዲያ ግንዛቤ

ማህበራዊ ሚዲያን እውቀት ላይ በተመሰረተ አመለካከት ለመጠቀም የሚድያ እና የመረጃ ግንዛቤ በጣም አስፈላጊ ነው። የሚከተሉት መመሪያዎችና ማስታወሻዎች የታተሙት First Draft News ፣ UNESCO እና ትዊተር ነው። ጥልቅ ግንዛቤ ካላቸው አንባቢዎች እና ጋዜጠኞች ጋር በመሆን የተዛባ መረጃን መዋቅርን ለማፍረስ እና የአለምን ሚዲያን ለማስሰ የሚረዱ ተግባራዊ መሳሪያዎች እና ክህሎቶችን ያቀርባል።

ፈርስት ድራፍት (First Draft) ጋዜጠኞችን ብቻ ሳይሆን የተዛባ መረጃ መስፋፋትን ለማስቆም የሚረዱ በንቃት የሚሳተፉ አንባቢ ዜጎች ለማረጋገጥ የሚጠቅሙባቸው መሳሪያዎች እና ክህሎቶች ስልጠና መስፈርት ነው። በዘገባ ላይ ያሉትን ለመርዳት የተቋቋመው አለም አቀፋዊ ፣ ለትርፍ ያልተቋቋመ ፣ የማንኛውም ፓርቲ ደጋፊ ያልሆነ ድርጅት የሆነው ፈርስት ድራፍት (First Draft) ጥናቶች መረጃ ላይ መሰረት ያደረገ ተግባራዊ መመሪያ እና ስልጠና ያቀርባል። በአለም ዙሪያ ከሚገኙ አጋሮች ጋር በመሆን ክህሎቶችን ፣ መሳሪያዎችን እና ስነ ዘዴዎችን ያለማቋረጥ ይፈተሻሉ እንዲሁም ያሻሽላሉ።

መሰረታዊ መመሪያዎች የመረጃ መዛባትን መረዳት

የምንኖረው በመረጃ መዛባት ዘመን ነው። የዲጂታል ዘመን ተስፋ በአንድ መጫን ወይም ማንሸራተት ማንኛውንም የምንፈልገውን መረጃ በቀላሉ ማግኘት የምንችል በከፍተኛ ደረጃ የተሳሰረ ማህበረሰብ ውስጥ መኖር አዎንታዊ ለውጦች ብቻ ይዞ እንደሚመጣ እንድናምን አበረታቶናል። ነገር ግን ይህ ፍጹም የሆነ ራዕይ የመረጃ ምህዳራችንን በአሁኑ ሰዓት በአደገኛ ሁኔታ መበከሉን እንዲሁም ከማስተሳሰር ይልቅ እየከፋፈለን እንደሆነ ወደ መቀበል ሁኔታ ተለውጧል።

ፈርስት ድራፍት (First Draft) የመረጃ መዛባትን ለመረዳት መሰረታዊ መመሪያዎች ላይ 7 የተሳሳተ እንዲሁም የተዛባ መረጃ አይነቶች መዋቅርን በዝርዝር ያስረዳል። የመረጃ መዛባት በአለም ዙሪያ በምርጫዎች እና የሰበር ዜና ኩነቶች ላይ ምን ያህል ጎጂ እንደነበረ ምሳሌዎች ያሳስባሉ።

ምንጭ፡ ፈርስት ድራፍት (First Draft) የዜና መረጃ መዛባትን መረዳት (PDF) 2019

https://firstdraftnews.org/wp-content/uploads/2019/10/Information_Disorder_Digital_AW.pdf?x32994

መሰረታዊ መመሪያዎች፡ በበይነመረብ ላይ የሚገኝ መረጃ ማረጋገጫ

በበይነመረብ ላይ የሚገኙ መረጃዎችን ማረጋገጥ አስቸጋሪ ሊመስል ይችላል ነገር ግን ከባድ አይደለም።

ማረጋገጥ ላይ ጥሩ/የተሻለ ለመሆን ብዙውን ጊዜ የሚጠይቀው ድግግሞሽ ፣ ፅናት እና የዲጂታል የምርመራ መሳሪያዎች መጠቀም ከትንሽ ፈጠራ ጋር ነው። በአሁኑ ወቅት ብዙ የማረጋገጫ ስነ ዘዴዎች እና መሳሪያዎች ይገኛሉ። ይህ ለማረጋገጥ አጭር መመሪያ ነው። መሰረታዊ ሃሳቦችን ፣ ጠቃሚ ምክሮች እና ስነ ዘዴዎችን እንዲሁም ሊደረጉ የሚገባቸው ተግባራት ዝርዝርን ያጠቃልላል። በዋነኝነት አምስቱን የማጣራት ምስሎች ያስተዋውቃችኋል። እንዲሁም እያንዳንዱን እንዴት እንደምንጋፈጥ እንደ ማጣቀሻ ያገለግላል።

የማረጋገጥ ስልጠና [ቪዲዮ]

ለሚዲያ ማጣራት ፈጣን ጅማሮ

<https://firstdraftnews.org/en/education/course/verification-quick-start/1/>

የማረጋገጥ ስልጠና ለጋዜጠኞች

<https://firstdraftnews.org/en/education/course/verification-curriculum/1/lesson-1-intro-wardle>

5 መሰረታዊ የእይታ ማረጋገጫዎች

ባለቤትነት

ዋናውን ይዘት (original content) እየተመለከቱ ነው?

ምንጭ

ዋናውን ይዘት የዘገበው ማን ነው?

ቀን

ይዘቱ የተዘገበው መቼ ነበር?

ቦታ

ይዘቱ የተዘገበው የት ነበር?

ተነሳሽነት

ይዘቱ የተዘገበው ለምን ነበር?

ማረጋገጫ

ምንጭ፡ ፈርስት ድፈፍት (First Draft) በበይነመረብ ላይ ለሚገኝ መረጃ ማረጋገጫ መሰረታዊ መመሪያዎች (PDF) 2019

https://firstdraftnews.org/wp-content/uploads/2019/10/Verifying_Online_Information_Digital_AW.pdf?x32994

ፈጣን ማጣቀሻ መመሪያ (በበይነመረብ)

<https://firstdraftnews.org/latest/verifying-online-information-the-absolute-essentials>



የተዛባ መረጃ (DISINFORMATION) በሚዲያ እና በማህበራዊ ሚዲያ



<https://defyhatenow.org/media-social-media-disinformation-2/>

?

ሊታሰብላቸው የሚገቡ ጥያቄዎች

ሊታሰብላቸው የሚገቡ ጥያቄዎች

የተዛባ መረጃ ምንድነው?

ጉዳት እንዴት ያስከትላል?

ከሐሰተኛ ይዘት ማን ይጠቀማል?

- ታሪኩ ሚዛናዊ /ገለልተኛ/አድሎአዊ ነው?
- ማህበራዊ ሚዲያ በአዘጋገቡ ላይ እንዴት ተጽእኖ ያሳድራል?
- የተሳሳተ መረጃ (misinformation) ሊሆን የሚችል ምን አሉባልታዎች ወይም ታሪኮች ሰምተዋል?
- የት ነው የሰሙት - በማህበራዊ ሚዲያ በኩል፣ በአካል፣ በሰልፊ፣ በተለመዱ የመገናኛ ብዙሃን (የዜና ድረገፆች፣ ሬዲዮ፣ ቴሌቪዥን) ላይ ተዘግቦ?
- የተሳሳተ መረጃ እርሶ እና ማህበረሰብ ላይ እንዴት ተፅእኖ ያሳድራል?
- ታሪኩ እውነት ወይም ሃሰት መሆኑን በምን ይወስናሉ?
- መረጃን ለማረጋገጥ የሚያስችሉ ምን መሳሪያዎች አሉት?
- ታሪኩ ፕሮፓጋንዳ ነው ማን ይጠቀም ይችላል?
- ምንጩ ማን እንደሆነ ይለዩ ከዚያ በኋላ እጅግ የታሰባቸው ወይም አላማቸውን ይጠይቁ።



#እውነታዎችዋጋአላቸው #FACTSMATTER

የጥላቻ ንግግር ማነቃቂያ እና ግንዛቤ

ሚዲያን ለማስሰብ የሚያስችል ክህሎት እና መሳሪያዎች ያላቸው በንቃት የሚሳተፉ እና የሚዲያ እውቀት/ግንዛቤ ያላቸው አንባቢዎች።

የተዛባ መረጃ፣ የጥላቻ ንግግር እና አመፅ ማነሳሳትን እና መስፋፋት እናቁም

- በባህላዊ መገናኛ ብዙሃን - ህትመት ፣ ሬዲዮ ፣ ስነምግባራዊ ጋዜጠኝነት
- በማህበራዊ ሚዲያ በኩል - ተሳታፊ ጠማሪ ዜጎች ፣ አንባቢዎች ፣ አቅራቢዎች እና ተጠቃሚዎች
- በግል ቡድኖች ውስጥ - ዋትስፕ ፣ የፌስቡክ ቡድኖች
- ቻናሎችና እና አቀራረብ - ቪዲዮ ፣ የግል ቻት / ልጥፎች / ማጋራት / አስተያየት

በወርክ ሾፕ ወቅት ለእያንዳንዱ የተሳሳተ መረጃ/የተዛባ መረጃ (misinformation/disinformation) ኢይነቶች ምሳሌዎችን ፈልጉ፡

- ሃሰተኛ ይዘት
- የተዛባ ይዘት
- የፈጠራ ይዘት
- ከርእዮተ አለም ጋር የተዛመደ/ፕሮፓጋንዳ/ የተከፈለ
- ሆን ተብሎ ከአዉድ ዉጪ
- የተዛባ/አታላይ/ምፀት/ቀልድ



መልመጃ : #እውነታዎችዋጋአላቸው (#FACTSMATTER)

በኢትዮጵያ ውስጥ የተሳሳተ መረጃ/የተዛባ መረጃ (misinformation/disinformation) አሉባልታ፣ ሃሰተኛ ወይም የተዛባ ይዘት፣ የውሸት/የፈጠራ ይዘት እና ፕሮፓጋንዳ ታሪኮች ምሳሌዎችን ይፈልጉ። የእነዚህ አይነት የተሳሳተ መረጃ እና አሉባልታዎች በማህበረሰብ ውስጥ ግጭትን ለማባባስ ወይም ለመቀነስ ያላቸውን ተፅእኖ ለማሳየት በጥንቃቄ ያንብቧቸው። ታሪኩን ከይዘት እና ዝርዝር አንስቶ ፣ መስፋፋቱን እና ውጤቱን ሁሉንም ነገር ይጠይቁ።

1

ታሪኩ ስለምንድን ነው?

☐ ታሪኩ ውስጥ ያሉ ዝርዝር ሃሳቦችን ይግለጹ።

2

የትኛው የተሳሳተ መረጃ ምድብ ነው?

☐ ይዘቱ ሐሰተኛ፣ የፈጠራ ወሬ ወይም የተጭበረበረ የሆነው በምን መንገድ ነው?

3

የተስፋፋው እንዴት ነው?

☐ በምን ቻናሎች? ዋትስፕ ቡድኖች ፣ ፌስቡክ ፣ ትዊተር ፣ ኢንስታግራም ወዘተ

4

በእርሶ ፣ በማህበረሰብ ፣ በሃገር ላይ ያለው ተፅእኖ ምን ነበር?

☐ የሰዎች ስሜታዊ ምላሽ? የመልእክቱ መሰራጨት?

☐ ወደ አመፅ/በቀል/እስር መርቶታል?

5

ታሪኩ እንዴት ነው የተዳሰሰው?

☐ የመጀመሪያው ልጥፍ ሀሰተኛ ነው ተብሎ ወርዶአል/ ስህተቶች ተስተካክለዋል / እንደገና ታትሟል?



#ለሰላምእርምጃይውሰዱ (#ACT4PEACE)

እያንዳንዱ ግለሰብ ማህበራዊ ሚዲያን በሃላፊነት የመጠቀም እንዲሁም የጥላቻ ንግግር እና የተሳሳተ መረጃን በበይነመረብ ላይ በሚገኙ ዘዴዎች በመጠቀም የማመልከት ሃላፊነት አለበት። እንደ #እውነታዎችዋጋአላቸው (#FactsMatter) #ለሰላምእርምጃይውሰዱ (#Act4peace) ያሉ ዘመቻዎች እና ተነሰሻሽነቶች ጋር በበይነመረብም ሆነ በገሃዱ አለም ላይ ነገሮች በምንረዳበት መልኩ ሆነው እንዲገለፁ ለሁሉም የበይነመረብ መድረክ ተጠቃሚዎች እንደ ማነቃቂያ መልእክት የሆኑ የዘመቻ መንገዶች ናቸው። በበይነመረብ ላይ የምናደርጋቸው ‘clicks’ (ጠቅታዎች) ሰላምን ለመገንባት ረጅም ርቀት ሊጓዙ ይችላሉ።

#ከጥላቻየፀዳችኢትዮጵያ እንድትሆን እንሰራ።